

ข้อมูลพื้นฐาน
องค์การสมาชิกรัฐสภานานาชาติเพื่อการต่อต้านการทุจริต
(Global Organization of Parliamentarians Against Corruption – GOPAC)

๑. กล่าวทั่วไป

องค์การสมาชิกรัฐสภานานาชาติเพื่อการต่อต้านการทุจริต (Global Organization of Parliamentarians Against Corruption – GOPAC) เป็นองค์การเครือข่ายระหว่างสมาชิกรัฐสภาทั่วโลกอันมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการต่อต้านการทุจริต GOPAC ก่อตั้งขึ้นเมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๔๕ เมื่อมีการประชุมใหญ่ระดับโลกครั้งปฐมฤกษ์ของสมาชิกรัฐสภาเพื่อการต่อต้านการทุจริต (Inaugural Global Conference of Parliamentarians Against Corruption) ณ กรุงออกตาวา ประเทศแคนาดา และได้มีการรับรองธรรมนูญ GOPAC ในการประชุมดังกล่าว

ปัจจุบัน GOPAC มีสมาชิกรัฐสภาและอดีตสมาชิกรัฐสภา จำนวนกว่า ๗๐๐ คน จากกว่า ๕๐ ประเทศ เป็นสมาชิก และดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตผ่านกลไก “คณะทำงานระดับโลก (Global Task Forces – GTFs)” ซึ่งประกอบด้วยสมาชิก GOPAC ที่เป็นผู้แทนจากภูมิภาคต่าง ๆ คณะทำงานดังกล่าวมีทั้งหมด ๕ คณะ ได้แก่ (๑) คณะทำงานระดับโลกว่าด้วยการปราบปรามการฟอกเงิน (Anti-Money Laundering GTF), (๒) คณะทำงานระดับโลกว่าด้วยอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อการต่อต้านการทุจริต (United Nations Convention Against Corruption GTF), (๓) คณะทำงานระดับโลกว่าด้วยการกำกับดูแลภาครัฐสภา (Parliamentary Oversight GTF), (๔) คณะทำงานระดับโลกว่าด้วยจริยธรรมและจรรยาบรรณภาครัฐสภา (Parliamentary Ethics and Conduct GTF) และ (๕) คณะทำงานระดับโลกว่าด้วยการมีส่วนร่วมของสังคม (Participation of Society GTF)^๑

๒. วิสัยทัศน์ พันธกิจ และค่านิยมหลักของ GOPAC^๒

๒.๑ วิสัยทัศน์ของ GOPAC คือ “เพื่อบรรลุสู่ความสำนึกรับผิดชอบและความโปร่งใสผ่านกลไกการต่อต้านการทุจริตอันทรงประสิทธิภาพและการมีส่วนร่วมที่ผนวกรวมทุกภาคส่วน ตลอดจนความร่วมมือระหว่างสมาชิกรัฐสภา รัฐบาล และภาคประชาสังคม”

๒.๒ พันธกิจของ GOPAC คือ “การช่วยเหลือและสนับสนุนบรรดาสมาชิกรัฐสภาในแง่การให้คำปรึกษาและกระบวนการนิติบัญญัติ เพื่อให้รัฐบาลต่าง ๆ เกิดความสำนึกรับผิดชอบและโปร่งใส”

๒.๓ ค่านิยมหลักของ GOPAC มี ๔ ประการ ประกอบด้วย (๑) ความมีจริยธรรม (Integrity), (๒) ความสำนึกรับผิดชอบ (Accountability), (๓) การประสานความร่วมมือ (Collaboration) และ (๔) การยึดมั่นในค่านิยมหลักท่ามกลางความหลากหลาย (Diversity) ในหมู่สมาชิก

^๑ “Overview,” Global Organization of Parliamentarians Against Corruption (GOPAC), accessed Jan 4, 2016, <http://gopacnetwork.org/overview>; “Global Task Forces,” GOPAC, accessed Jan 4, 2016, <http://gopacnetwork.org/global-task-forces>.

^๒ “Overview,” GOPAC, op.cit.

๓. โครงสร้างของ GOPAC

องค์กร (Body) ภายในตามธรรมนูญของ GOPAC มี ๖ องค์กร ประกอบด้วย (๑) คณะกรรมการอำนวยการ (Board of Directors), (๒) คณะกรรมการบริหาร (Executive Committee), (๓) ที่ประชุมสามัญประจำปี (Annual General Meeting), (๔) ที่ประชุมใหญ่ระดับโลกประจำปี (Biennial Global Conference), (๕) สำนักงานเลขาธิการ (Secretariat) และ (๖) หน่วยประจำภูมิภาค (Regional Chapter)^๓ รายละเอียดสามารถสรุปได้ดังนี้

๓.๑ คณะกรรมการอำนวยการ ประกอบด้วย (๑) กรรมการที่มาจากหน่วยประจำภูมิภาคซึ่งมีการจัดตั้งสมบูรณ์แล้ว หน่วยละ ๓ คน และ (๒) กรรมการที่มาจากหน่วยประจำภูมิภาคซึ่งอยู่ระหว่างการจัดตั้ง หน่วยละ ๑ คน กรรมการอำนวยการเหล่านี้มาจากการเลือกตั้งโดยที่ประชุมสามัญประจำปีระหว่างการประชุมใหญ่ระดับโลกประจำปี และจะสิ้นสุดวาระการดำรงตำแหน่งในการประชุมใหญ่ระดับโลกประจำปีครั้งถัดไป^๔ ฉะนั้น โดยทั่วไป คณะกรรมการอำนวยการแต่ละชุดจะอยู่ในวาระราว ๒ ปี นอกจากนี้ ที่ประชุมเดียวกันจะต้องเลือกกรรมการอำนวยการคนหนึ่งเป็นประธานคณะกรรมการอำนวยการด้วย^๕ ขณะนี้ คณะกรรมการดังกล่าวประกอบด้วยสมาชิก จำนวน ๑๘ คน โดยมี Hon. Mr. Fadli Zon รองประธานสภาผู้แทนราษฎร สาธารณรัฐอินโดนีเซีย เป็นประธาน ทั้งนี้ ประธานคณะกรรมการอำนวยการ GOPAC ถือเป็นประธาน GOPAC (Chair of GOPAC) และประธานคณะกรรมการบริหาร GOPAC โดยตำแหน่งด้วย

คณะกรรมการอำนวยการมีอำนาจตัดสินใจในประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญต่อ GOPAC ทั้งยังมีอำนาจในการกำกับดูแลการดำเนินงานตามมติต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร อำนาจที่ว่านี้รวมถึงอำนาจในการเรียกเก็บเงินค่าสมาชิกภาพประจำปีและอำนาจในการอนุมัติค่าขอสมัครสมาชิก^๖ นอกจากนี้ ในการประชุมคณะกรรมการอำนวยการระหว่างการประชุมใหญ่ระดับโลกประจำปี ที่ประชุมจะต้องเลือกสมาชิกของคณะกรรมการ จำนวน ๗ คน เพื่อจัดตั้งเป็นคณะกรรมการบริหาร GOPAC ด้วย

๓.๒ คณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วยสมาชิก จำนวน ๗ คน ได้แก่ (๑) ประธาน, (๒) รองประธาน จำนวน ๒ คน, (๓) เลขาธิการ, (๔) เภรัญญิก และ (๕) สมาชิกอื่นอีก จำนวน ๒ คน ทั้งหมดจะสิ้นสุดวาระการดำรงตำแหน่งในการประชุมใหญ่ระดับโลกประจำปีครั้งถัดไป^๗ ทั้งนี้ ประธานคณะกรรมการบริหารคนปัจจุบัน คือ Hon. Mr. Fadli Zon รองประธานสภาผู้แทนราษฎร สาธารณรัฐอินโดนีเซีย คณะกรรมการดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในกิจการที่สำคัญทุกประการของ GOPAC รวมทั้งการพิจารณาค่าขอสมัครสมาชิกในขั้นแรก ก่อนนำเสนอไปยังคณะกรรมการอำนวยการเพื่อพิจารณาอนุมัติต่อไป

๓.๓ ที่ประชุมสามัญประจำปี เป็นกลไกที่จัดตั้งขึ้นจากการแก้ไขธรรมนูญ GOPAC เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๕๘ คณะกรรมการอำนวยการมีหน้าที่เรียกประชุม พร้อมทั้งกำหนดวัน เวลา และลักษณะการประชุมดังกล่าวเป็นประจำทุกปี โดยอาจเป็นการประชุมผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ หากสมาชิกทุกคนสามารถเข้าถึงช่องทางดังกล่าวได้^๘ อย่างไรก็ตามจนถึงบัดนี้ GOPAC ยังไม่เคยเรียกประชุมสามัญประจำปีแต่อย่างใด

^๓ GOPAC Constitution, Article 7.1.

^๔ GOPAC Constitution, Article 8.1.

^๕ Ibid., Article 8.3.

^๖ Ibid., Articles 8.11 & 8.14.

^๗ Ibid., Article 9.3.

^๘ Ibid., Article 10.1.2.

๓.๔ ที่ประชุมใหญ่ระดับโลกประจำวาระสองปี เป็นกลไกการประชุมดั้งเดิมของ GOPAC ซึ่งจัดขึ้นภายใต้ชื่อว่า “การประชุมระดับโลกของสมาชิกรัฐสภาเพื่อการต่อต้านการทุจริต (Global Conference of Parliamentarians Against Corruption)” คณะกรรมการอำนวยการมีหน้าที่เรียกประชุม พร้อมทั้งกำหนดวัน เวลา สถานที่ และระเบียบวาระการประชุม ตามคำแนะนำของคณะกรรมการบริหาร^๙ ที่ผ่านมา มีการจัดการประชุมนี้มาแล้วทั้งสิ้นจำนวน ๖ ครั้ง โดยล่าสุด จัดขึ้นเมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๕๘ ณ เมืองยอกยาคารตา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ที่ประชุมดังกล่าวจะอภิปรายในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตภารกิจขององค์การ ทั้งนี้ ตามโครงสร้างการประชุมภายใต้ธรรมนูญปัจจุบัน ระหว่างการประชุมข้างต้น จะมีการประชุมสามัญประจำปีของ GOPAC ด้วย

๓.๕ สำนักงานเลขาธิการ ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการ ทั้งยังถือเป็นสำนักงานใหญ่ของ GOPAC ปัจจุบัน GOPAC มีสำนักงานเลขาธิการระดับโลก (Global secretariat) ณ กรุงออตตาวา ประเทศแคนาดา และมีสำนักงานเลขาธิการระดับภูมิภาค ณ กรุงจาการ์ตา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย อนึ่ง หัวหน้าเจ้าหน้าที่บริหาร (Chief Executive Officer – CEO) ของสำนักงานเลขาธิการระดับโลกคนปัจจุบัน คือ Mr. Akaash Maharaj

๓.๖ หน่วยประจำภูมิภาค ใน GOPAC มี ๕ หน่วย ได้แก่ (๑) กลุ่มเครือข่ายสมาชิกรัฐสภาแอฟริกาเพื่อการต่อต้านการทุจริต (African Parliamentarians’ Network Against Corruption – APNAC), (๒) กลุ่มเครือข่ายสมาชิกรัฐสภาภูมิภาคอาหรับเพื่อการต่อต้านการทุจริต (Arab Region Parliamentarians Against Corruption – ARPAC), (๓) หน่วยประจำภูมิภาคละตินอเมริกาและแคริบเบียนใน GOPAC (GOPAC Latin America and the Caribbean), (๔) หน่วยประจำภูมิภาคโอเชียเนียใน GOPAC (GOPAC Oceania) และ (๕) กลุ่มเครือข่ายสมาชิกรัฐสภาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อการต่อต้านการทุจริต (Southeast Asian Parliamentarians Against Corruption – SEAPAC) นอกจากนี้ ยังมีหน่วยประจำภูมิภาคที่อยู่ระหว่างการจัดตั้งอีกจำนวน ๑ หน่วย ได้แก่ กลุ่มเครือข่ายสมาชิกรัฐสภาเอเชียใต้เพื่อการต่อต้านการทุจริต (South Asian Parliamentarians Against Corruption – SAPAC)^{๑๐} ทั้งนี้ หน่วยประจำภูมิภาคแต่ละหน่วยจะมีธรรมนูญของตนเอง พร้อมทั้งมีคณะกรรมการบริหารหน่วย ซึ่งประกอบด้วย (๑) ประธาน, (๒) รองประธาน, (๓) เลขาธิการ และ (๔) เภรัญญิก

ปัจจุบัน SEAPAC มีหน่วยประจำชาติในสังกัดจำนวน ๔ หน่วย ประกอบด้วย (๑) หน่วยประจำชาติสาธารณรัฐอินโดนีเซียใน GOPAC (GOPAC Indonesia), (๒) หน่วยประจำชาติมาเลเซียใน GOPAC (GOPAC Malaysia), (๓) หน่วยประจำชาติสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ใน GOPAC (GOPAC Philippines) และ (๔) หน่วยประจำชาติสาธารณรัฐประชาธิปไตยติมอร์-เลสเตใน GOPAC (GOPAC Timor-Leste)^{๑๑} อนึ่ง ตามธรรมนูญของ SEAPAC จะมีการประชุมสมัชชาใหญ่ (General Assembly) เป็นประจำทุก ๒ ปี โดยการประชุมครั้งล่าสุดจัดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ณ เมืองเมดาน สาธารณรัฐอินโดนีเซีย

๔. สมาชิกภาพใน GOPAC

ผู้ที่สามารถสมัครเป็นสมาชิก GOPAC ได้ ประกอบด้วย (๑) สมาชิกัฐสภา, (๒) อดีตสมาชิกัฐสภา หรือ (๓) สมาชิกัฐสภาที่ได้รับการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยแต่ถูกปฏิเสธมิให้เข้ารับตำแหน่ง ทั้งนี้

^๙ Ibid., Articles 12.3–12.4.

^{๑๐} “GOPAC Chapters,” GOPAC, accessed Jan 4, 2016, <http://gopacnetwork.org/gopac-chapters>.

^{๑๑} Loc. cit.

สถานะสมาชิกภาพจะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อได้รับการรับรองจากคณะกรรมการอำนวยการ^{๑๒} โดยที่หน่วยประจำภูมิภาค (ถ้ามี) มิได้คัดค้านการสมัครเป็นสมาชิกดังกล่าว^{๑๓} อนึ่ง แม้ธรรมนูญ GOPAC ข้อ ๔.๑ จะระบุว่ารัฐสภาในฐานะสถาบันสามารถสมัครเป็นสมาชิกได้ แต่ในทางปฏิบัติ ไม่มีการดำเนินการในลักษณะดังกล่าวแต่อย่างใด^{๑๔} ขณะนี้ GOPAC จึงมีแต่เพียงสมาชิกภาพแบบปัจเจกบุคคล (Individual membership)

๕. รัฐสภาไทยกับ GOPAC

แม้รัฐสภาไทยจะไม่มีหน่วยประจำชาติ (National Chapter) เพื่อทำหน้าที่เป็นกลไกหลักในการประสานงานกับ GOPAC แต่ที่ผ่านมา ได้ส่งคณะผู้แทนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของทั้ง GOPAC และ SEAPAC โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การประชุมใหญ่ระดับโลกประจำวาระสองปีของ GOPAC ครั้งที่ ๑, ๕ และ ๖ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๕, ๒๕๕๖ และ ๒๕๕๘ ตามลำดับ และการประชุมสมัชชาใหญ่ (General Assembly) ของ SEAPAC ประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๘ และ ๒๕๕๖ นอกจากนี้ ยังมี (อดีต) สมาชิกรัฐสภาไทยจำนวนหลายคนเคยได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญต่าง ๆ ของ GOPAC และ SEAPAC ในจำนวนนี้ รวมทั้ง นายกิตติ วะสีนนท์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ หัวหน้าคณะผู้แทนสภานิติบัญญัติแห่งชาติในการประชุม GOPAC ครั้งที่ ๖ ซึ่งล่าสุดได้รับเลือกจากที่ประชุมหน่วยประจำภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในโอกาสการประชุมดังกล่าว ให้ดำรงตำแหน่งเหรัญญิก (Treasurer) ของ SEAPAC โดยมีวาระการดำรงตำแหน่งตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๐

๖. การจัดตั้งหน่วยประจำชาติไทยใน GOPAC และ SEAPAC

ภายหลังจากการเข้าร่วมประชุมระดับโลกของสมาชิกรัฐสภาเพื่อการต่อต้านการทุจริต ครั้งที่ ๖ ระหว่างวันที่ ๕-๘ ตุลาคม ๒๕๕๘ ณ เมืองยอกยาการ์ตา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย คณะผู้แทนสภานิติบัญญัติแห่งชาติ นำโดย นายกิตติ วะสีนนท์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้มีแนวคิดริเริ่มในการจัดตั้งหน่วยประจำชาติไทยใน GOPAC และ SEAPAC ขึ้นเพื่อให้รัฐสภาไทยมีกลไกที่ชัดเจนในการดำเนินงานด้านการต่อต้านการทุจริตภายใต้กรอบที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้เห็นชอบในหลักการ อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่า สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติว่า จากการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประเทศไทยยังไม่มีทำที่สนับสนุนการจัดตั้งหน่วยประจำชาติดังกล่าว จึงให้ชะลอการดำเนินการไปก่อน

^{๑๒} GOPAC Constitution, Articles 4.1 & 4.4.

^{๑๓} Endah Retnoastuti, e-mail message to the Bureau of Inter-Parliamentary Organizations, received Jun 8, 2016 [No. 169/2559].

^{๑๔} Emilie Lemieux, e-mail message to the Bureau of Inter-Parliamentary Organizations, received Dec 14, 2015 [No. 372/2558].

เอกสารอ้างอิง

Global Organization of Parliamentarians Against Corruption (GOPAC). “Board of Directors.”
Accessed Jan 4, 2016. <http://gopacnetwork.org/board-of-directors>.

_____. “Global Secretariat.” Accessed Jan 4, 2016. <http://gopacnetwork.org/global-secretariat>.

_____. “Global Task Forces.” Accessed Jan 4, 2016. <http://gopacnetwork.org/global-task-forces>.

_____. “GOPAC Chapters.” Accessed Jan 4, 2016. <http://gopacnetwork.org/gopac-chapters>.

_____. “Overview.” Accessed Jan 4, 2016. <http://gopacnetwork.org/overview>.

GOPAC Constitution.

Lemieux, Emilie. E-mail to the Bureau of Inter-Parliamentary Organizations. Received Dec 14, 2015
[No. 372/2558].

Retnoastuti, Endah. E-mail to the Bureau of Inter-Parliamentary Organizations. Received Jun 8, 2016
[No. 169/2559].

กลุ่มงานสหภาพสมาชิกรัฐสภาเอเชียและแปซิฟิก
สำนักองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
โทร. ๐ ๒๓๕๗ ๓๑๐๐ ต่อ ๓๑๕๘-๙, ๓๒๙๗
โทรสาร ๐ ๒๓๕๗ ๓๑๕๔
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : apputhai@gmail.com
สถานะเอกสาร : ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐; ๑๖.๐๘ น.